

BİR MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIK KALEMİ: ŞEREFIYE; AMERİKAN, ULUSLARARASI VE TÜRK MUHASEBE STANDARTLARI İÇİNDEKİ YERİ

Dr. Orhan AKIŞIK*

1. GİRİŞ

G ünümüz ekonomilerindeki önemli gelişmelerden biri de şirket birleşmeleri alanında yaşanmaktadır. Bir yandan globalleşmenin beraberinde getirdiği uluslararası ticaret hacmindaki artış, öte yandan artan rekabet, uluslararası pazarlarda kalıcı pay edinebilmek için şirket birleşmelerini adeta zorlamaktadır.

Satın alma şeklinde gerçekleşen şirket birleşmelerinde genel olarak serefiye¹ ortaya çıkmaktadır.

Maddi olmayan duran varlıklar arasında yer alan serefiye; şirketlerin satın alınmasında, ödenen bedel ile satın alınan şirketin rayiç bedel² üzerinden hesaplanan net varlıkları arasındaki farktır. Bu fark, satın alma bedelinin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklardan büyük olması durumunda pozitif serefiye, az olması ha-

linde ise negatif serefiye olarak muhasebeleştirilecektir.

Serefiyenin ortaya çıkmasına neden olan başlıca faktörün, devralınan şirketin sahip olduğu yüksek pazar payı ve bundan kaynaklanan sektör ortalamasının üzerindeki kar beklentisi olduğu ileri sürülmüştür.³

Serefiyenin en önemli özelliği, diğer varlık kalemlerine bağlı olarak ortaya çıkması, dolayısıyla tek başına alınıp satılmasının mümkün olmayışındır. Bu özelliği ile serefiye, devralınan şirketin tamamı ile ilişkilendirilebileceği gibi, belirli bir ünitesine de bağlanabilir.⁴

Esasen, maliyet bedelinin maddi varlıklara yüklenilmeyen kısmından başka bir şey olmayan, bir başka deyişle bir artık değer olan serefiye, kredi kuruluşlarınca ihtiyatla yaklaşılan bir varlık kalemidir. Zira, her ne kadar serefiye'nin devralınan şirketin üstün kar potansiyelini

* University of Massachusetts- Amherst/ USA

1 İngilizce'de "goodwill" anlamına gelen serefiye, Vergi Usul Kanunu'nda (VUK) pestemallık olarak geçmektedir.

2 Rayiç bedel yerine "gerçeğe uygun değer" kavramı da kullanılmaktadır. Gerçeğe uygun değer; bir varlığın, bilgili ve istekli bir satıcı ile bilgili ve istekli bir alıcı arasında el değiştirmesi sırasında saptanan değişim değeridir (bkz. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI, 2000, s. 146).

3 Bkz. BERNSTEIN, A. Leopold (1993), s. 284; SKOUSEN, K. Fred vd. (1998), s. 684

4 Bkz. CATLETT, R. George, Olson O. NORMAN (1968), s. 20; HUGHES, P. Hugh (1982), s. 187

yansıttığı ileri sürülse de, serefiye olarak muhasebeleştirilen tutar içinde şirket performansı ile ilgisi olmayan başka bir takım faktörler de yer alabilir. Örneğin; rayiç bedelin yanlış hesaplanması, serefiye tutarında da yanlışlığa yol açacaktır.⁵

Şu halde devralmalarda dikkat edilmesi gereken husus, satış bedelini olabildiğince varlıklara dağıtmak, bir başka deyişle serefiye olarak muhasebeleştirilen tutarı azaltmaktır.

Yüksek tutarlara ulaşan serefiye hesaplarının kredi kuruluşlarınca şüphe ile karşılandığını belirttik. Bunun yanı sıra, serefiye, şirket karlarını azaltan bir unsur olması nedeniyle de şirket sahip ve yöneticilerince de pek istenmeyen bir varlık kalemidir.⁶

Yazının bundan sonraki bölümlerinde serefiye olgusu, Amerikan (*US-GAAP*), Uluslararası (*IAS*) ve Türk Muhasebe Standartları'ndaki yeri itibarıyla tartışılacak ve muhasebeleştirilmesine ilişkin konular ele alınacaktır.

2. Amerikan (*US-GAAP*), Uluslararası (*IAS*) ve Türkiye Muhasebe Standartları'nda (*TMS*) Serefiye

Yazının giriş bölümünde, serefiye net varlıkların rayiç değerle hesaplanmış değeri arasındaki fark olduğu belirtilmiştir.

Hesaplama, net varlıkların defter değerleri yerine rayiç değerlerinin dikkate alınmasına gerekçe olarak, defter değerlerinin satın alınan firma açısından anlamlı olmadığı gibi, kayıtlı de-

ğerlerin, varlık ve yükümlülüklerin o andaki değerini yansıtmayacağı görüşü ileri sürülmüştür.

WALKER (1953), serefiye net varlıklarının üzerindeki kar beklentisinden kaynaklandığını belirtmektedir. Yazara göre, şirket devralmalarının arkasında sadece belirli sayıda iktisadi varlığa sahip olma düşüncesi yatmamaktadır, bundan da önemlisi; devralınan şirketin sahip olduğu iktisadi varlıkların, sektör ortalamasının üzerinde kar yaratma kapasitesidir.⁷

Buna göre, satış bedelinin net varlıkların rayiç değerle hesaplanmış değerlerini aşması halinde, aradaki olumlu fark serefiye olarak muhasebeleştirilecek ve yararlı ömür süresince her yıl amortisman ayırmak suretiyle itfa edilecektir.⁸

Serefiyelerin amortisman süresi ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin; ABD'de serefiyeler, azami 40 yılı aşmayacak bir sürede amortisman tabi tutulurken, bu uygulamaya 2001 yılı ortalarında 142 No lu Finansal Muhasebe Standardı'yla (*SFAS*) son verilmiştir.⁹

142 No lu Standart'ın yürürlüğe girmesinden önce, serefiyelerle ilgili uygulama 17 No lu Standart ile düzenlenmekteydi. 17 No lu Standart uyarınca, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların yararlı ömürleri süresince amortisman metoduyla itfa edilmeleri öngörülmekteydi. Bu çerçevede, serefiyeler de yararlı ömürleri süresince ve fakat 40 yılı aşmayacak bir sürede amortisman ayrılarak giderleştirilirken, 142 No lu Standart ile bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

5 Bkz. BERNSTEIN, A. Leopold (1993), s. 285

6 Amerikan Genel Kabul Muhasebe Standartları'nda (*US-GAAP*) yapılan yeni düzenleme sonucu, serefiyelerin amortisman yoluyla itfasından vazgeçilmiş olması, bir yönüyle bu olumsuzluğu kaldırmayı amaçlamaktadır.

7 Bkz. WALKER, T. George (1953), s. 210

8 Genel eğilim, serefiyelerin amortisman ayrılması suretiyle gider kaydedilmesi olsa da, bazı ülkelerde sermaye hesabından da mahsup edilebilmektedir (bazı ülkeler amortisman yoluyla giderleştirme ilkesini benimserken, diğer bazı ülkeler rezerv hesabı ile mahsuplaştırarak gider kaydetmektedir (bkz. IQBAL, M. Zafar, Trini U. MELCHER, Amin A. ELMALLAH, 1997, s. 217).

9 Bkz. DELANEY, R. Patrick. vd. (2002), s. 381

Yeni uygulamaya göre, serefiye hesaplanmasına yol açan sektör ortalamasının üzerindeki karlılık oranının tamamen veya kısmen ortadan kalkması durumunda, aktifleştirilen serefiye tutarında da düzeltme yapılacaktır. Buna göre, net defter değeri, geri kazanılabilir değerden¹⁰ fazla olduğunda, net defter değeri ile gerçeğe uygun değer (*fair market value*) arasındaki fark gider olarak muhasebeleştirilecek, bir başka deyimle serefiyenin net defter değeri, gerçeğe uygun değere eşit oluncaya kadar azaltılacaktır.

Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'nda serefiyelerin amortismanı uygulamasına son verilmesinin başlıca nedeni olarak, amortismanda gözönünde bulundurulacak sürenin, yani yararlı ömrün seçilmesinde şirketlerin bir ölçüde keyfi davranışları ileri sürülmektedir.¹¹ Zira bundan önceki uygulamada, serefiyelerin 40 yılı aşmayacak bir sürede amortisman ayrılması yoluyla giderleştirilmesi, sürenin uzun oluşu nedeniyle, firmaların farklı yararlı ömür seçmelerine neden olmaktadır.

Öte yandan, Uluslararası Muhasebe Standartları'nda (*IAS*) ise, bu konuda bir değişiklik olmayıp, amortisman uygulamasına aynen devam edilmektedir. Buna göre, serefiyelerin, aktifleştirildikten sonra yararlı ömürleri süresince ancak 20 yılı geçmemek kaydıyla amortismanı öngörülmüştür. Bununla beraber, Uluslararası Standartlar'da 20 yıllık azami sürenin gerektiğinde aşılabileceği de belirtilmektedir.¹²

Serefiye konusuna Türk Muhasebe Standartları'nda (*TMS*), Sermaye Piyasası Kanunu (*SPK*) ve Vergi Usul Kanunu'nda (*VUK*) yer verilmiştir.

8 No lu Türkiye Muhasebe Standardı'nın

3. maddesinde, maddi olmayan duran varlıklar arasında serefiye'den bahsedilmektedir

Söz konusu Standard'ın 41. maddesinde;

"Maddi olmayan duran varlıklar, tek olarak, bir tek bedel ödenerek satın alınabileceği gibi, başka varlık birimleriyle bir arada ve hep - sini karşılayan bir bedel ödenerek te elde edilmiş olabilirler. Bu durumda ödenen bedelin hangi kısmının maddi olmayan varlığa ait olduğu sözleşmede belirtilmemişse; elde edilen varlıkların bütünü için ödenen bedel, varlıkların piyasa değerleriyle orantılı olarak ilgili varlıklara dağıtılabilir"

ifadesi yer almaktadır.¹³

Bu madde de, açık bir biçimde olmasa da, zimnen serefiyeden bahsedilmektedir. Zira şirketlerin devralınmasında ödenen bedelin maddi varlıklara, piyasa değerleri dikkate alınarak dağıtılmasından sonra, eğer hala bir tutar kalmışsa, bu kalan tutar serefiye olarak muhasebeleştirilecektir. Ancak maddenin ifade biçiminden, ödenen bedelin, net varlıklara rayiç bedelleri gözönünde bulundurularak dağıtılmasının zorunlu olmadığı da anlaşılmaktadır.

AKDOĞAN/ SEVİLENGÜL (2001), serefiyenin hesaplanmasında rayiç bedelin tespit edilememesi halinde, net defter değerlerinin esas alınacağını belirterek konuya açıklık getirmişlerdir.¹⁴

Bu, duran varlıkların rayiç bedellerinin belirlenememesi durumunda söz konusu olacaktır. Maddi duran varlıklar içinde yer alan tüm kalemler için olmasa da, bazılarının rayiç bedellerini belirlemek mümkün olmayabilir. Böyle bir durumla karşılaşıldığında, devralan şirket, varlıkları muhasebeleştirirken, rayiç bedelleri

10 Satış anındaki artık değer de dahil olmak üzere hizmet süresi boyunca bir varlığın sağladığı yararların toplamıdır (bkz. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI, 2000, s. 146).

11 Bkz. Age., s. 478

12 20 yıllık azami sürenin belirlenmesinde gözönünde bulundurulması gereken faktörler arasında işletmenin veya endüstrinin beklenen ömrü, talep yapısında olası değişimler, rakip işletmelerin politikalarındaki değişikliklerin işletme üzerine etkisi ve yararlı ömrü sınırlaması olası yasal, idari veya sözleşmeye dayandırılan kısıtlamalar sayılmaktadır (Bkz. EPSTEIN, J. Barry, Abbas Ali MIRZA, 2002, s. 479).

13 TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI – 2000, s. 158

14 AKDOĞAN, Nalan, Orhan SEVİLENGÜL (2001), s. 268

belirlenenleri bu bedeller, diğerlerini de defter değerleri üzerinden kayıtlara alacaktır

Bununla beraber, bu uygulamanın sakıncası, daha önce de belirttiğimiz gibi, serefiye hesabına kaydedilecek tutarın gereğinden fazla olmasıdır

8 No lu Türk Muhasebe Standartı'nın 27. maddesinde;

"... Maddi olmayan duran varlıklar aksi - ne bir koşul olmadığı sürece (sözleşme vb.) beş yıllık bir süre içinde itfa edilirler..."

ifadesine yer verilmiştir. Bu madde de sözü edilen beş yıllık süre serefiyeleri de kapsamaktadır.

Şu halde; Türkiye Muhasebe Standartları'nda serefiyelerin amortismanı için öngörülen sürenin, genel olarak, Vergi Usul Kanunu'nda (VUK) bu konu ile ilgili olarak düzenlenen

madde ile uyumlu olduğunu söyleyebiliriz.¹⁵

Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi - ne İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 8. maddesinde;

"Kayıtlı değer lehine oluşan fark, pozitif serefiye olarak konsolide bilançonun aktifinde ayrı bir kalemden gösterilir ve serefiyenin izafe edildiği ekonomik birimin faydalı ömrünü geç - memek üzere en fazla 20 yıl içinde itfa edilir; kayıtlı değer aleyhine oluşan fark ise negatif se - refiye olarak bilançonun aktifinde negatif ola - rak ayrı bir kalemden gösterilir ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir" ¹⁶

hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu Tebliğ ve Uluslararası Muhasebe Standartları'nın serefiye ile ilişkin düzenlemelerinde bir farklılık yoktur

Tablo - 1: Bazı Muhasebe Standartlarında Serefiyelerin Amortisman Süresi

Muhasebe Standartları	Amortisman Süresi	Doğrudan Gider Kaydetme (Write-off)
Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US-GAAP)	Amortisman Uygulamasına Haziran 2001'de SFAS(*) 142 ile son verilmiştir.	Yok
Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS)	Yararlı Ömür Süresince 20 yılı geçmemek üzere	Yok
Türkiye Muhasebe Standartları	Aksine bir koşul bulunmadığı sürece, 5 yıl	Yok
Sermaye Piyasası Kurulu Muhasebe Standartları	Serefiyenin izafe edildiği ekonomik birimin yararlı ömrünü geçmemek üzere en fazla 20 yıl	Yok

(*) SFAS : Statements on Financial Accounting Standards

15 VUK Madde: 326 – Kurumların aktifleştirdikleri ilk tesis ve taazzuv giderleri ile peştemallıklar mukayyet değerleri üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa edilir.

16 Bkz. SERMAYE PİYASASINDA KONSOLİDE MALİ TABLOLARA VE İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA TEBLİĞ, Seri XI, No: 21; Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Seri XI Tebliğ Taslağının, serefiyenin itfası başlıklı 326. maddesinde ise; "serefiye, faydalı ömrü boyunca sistematik olarak itfa edilir. İtfa süresi, gelecekteki ekonomik fayda beklentisini en iyi yansıtan süre olmalıdır. Serefiyenin faydalı ömrü, aksini gerektiren deliller olmadıkça, ilk kayıt tarihinden itibaren 20 yılı geçemez" hükmü yer almaktadır (Bkz. SERMAYE PİYASASINDA MUHASEBE STANDARTLARI HAKKINDA TEBLİĞ, SERİ XI, NO: @, s. 267).

3. Serefiyenin Muhasebeleştirilmesi

3.1. Pozitif Serefiye

Serefiyelerin muhasebeleştirilmesi ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir

Bazı ülkelerde serefiye amortisman yoluyla itfa edilirken, diğer bazı ülkelerde ise amortisman uygulamasının yanısıra sermaye hesabı ile mahsup edilmesine izin verilmiştir (*write-off*).¹⁷

Bu bölümde, şirket birleşmelerine bağlı olarak ortaya çıkan serefiyenin hesaplanması ve amortisman ayrılması süreciyle muhasebeleştirilmesi bir örnek problem yardımıyla açıklanmaya çalışılacaktır.¹⁸

Örnek:

(Y) şirketi, (X) şirketi tarafından 2001 yılı içinde devralınmıştır Birleşme, satın alma yoluyla gerçekleştiği için - eğer varsa - serefiyenin hesaplanarak kayıtlara alınması gerekecektir.

İki şirket arasında satış öncesi yapılan görüşmelerde, (Y) şirketinin rayiç bedelle hesaplanan net varlıkları üzerinden karlılık oranının %

25 olduğu ortaya çıkmıştır Buna karşılık, (Y) firmasının içinde yer aldığı sektörde ortalama karlılık oranı ise % 20'dir

% 25 karlılık oranının 4 yıl süreceği var sayımı altında serefiye aşağıdaki gibi hesaplanacaktır;

$$\begin{aligned}
 500,000,000 \times \% 25 &= 125,000,000.- \text{ TL} \\
 500,000,000 \times \% 20 &= 100,000,000.- \\
 \text{-----} \\
 \text{Beklenen Fazla Kazanç} &\Rightarrow 25,000,000.- \text{ TL} \\
 \text{Serefiye} &\Rightarrow 25,000,000 \times 2.58873^{19} = 64,718,250.- \text{ TL}
 \end{aligned}$$

Serefiyenin hesaplanmasından sonraki aşamada, satış fiyatı belirlenecektir (X) şirketi tarafından (Y) şirketine ödenmesi gereken bedel, serefiye ve rayiç değerle hesaplanan net varlıkların toplamına eşit olacaktır

$$\begin{aligned}
 \text{Satış Bedeli} &= \text{Net Varlıklar Toplamı (rayiç Değerle) + Serefiye} \\
 500,000,000 & \qquad \qquad \qquad 64,718,250 \\
 \text{Satış Bedeli} &= 564,718,250.- \text{ TL.}
 \end{aligned}$$

17 Amortisman uygulamasının yanısıra, Almanya, Fransa ve İngiltere'de serefiyenin sermaye hesabı ile mahsup edilmesine izin verilmiştir (bkz. IQBAL, M. Zafar, Trini U. MELCHER, Amin A. ELMALLAH, 1997, s. 109).

18 Rakamlar küçük tutulmuştur.

19 % 20 faiz oranı ve 4 yıllık vade üzerinden sabit gelirin (annuity) şimdiki değer faktörü.

Tablo – 2’de, 2000 yılı sonu itibariyle (Y) şirketi’nin bilançosunda yer alan kalemler defter ve rayiç değerleriyle gösterilmektedir.²⁰

Tablo - 2:

"Y" Şirketi Bilançosu		31
31 Aralık 2000		
Varlıklar		
	Defter Değeri	Rayiç Değer
	(Bin TL.)	(Bin TL.)
Alacak Senetleri	3,500,000	3,500,000
Ticari Mallar	25,000,000	42,000,000
Gelecek Aylara Ait Giderler	5,500,000	5,500,000
Binalar	150,000,000	358,000,000
Tesis, Makine ve Cihazlar	80,000,000	77,000,000
Taşıtlar	25,000,000	23,000,000
Demirbaşlar	12,000,000	11,000,000
Varlıklar Toplamı	301,000,000	520,000,000
Yabancı Kaynaklar		
Satıcılar	2,000,000	2,000,000
Borç Senetleri	18,000,000	18,000,000
Yabancı Kaynaklar Toplamı	20,000,000	20,000,000
Defter Değerine Göre Net Varlıklar	281,000,000	
Rayiç Değere Göre Net Varlıklar		500,000,000

20 Birikmiş amortismanlara, devralan şirket için belirleyici bir kalem olmadığı için bilançoda yer verilmemiş; maddi duran varlıklar net defter değerleriyle gösterilmiştir.

Bilançoda görüldüğü gibi, alacak senetleri ve gelecek aylara ait giderler dışında, diğer varlıkların defter ve rayiç değerleri birbirinden farklıdır

Bu tespitin ışığı altında, (X) şirketi'nin yapacağı yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

Tablo - 3:

Alacak Senetleri	3,500,000
Ticari Mallar	42,000,000
Gelecek Aylara Ait Giderler	5,500,000
Binalar	358,000,000
Tesis, Makine ve Cihazlar	77,000,000
Taşıtlar	23,000,000
Demirbaşlar	11,000,000
Serefiye	64,718,250
Satıcılar	2,000,000
Borç Senetleri	18,000,000
Sermaye	564,718,250

Kayıttan görüldüğü gibi, (Y) şirketinin devralınmasında, (X) şirketi tarafından ödenecek bedel, yeni ortaklık payları çıkarmak suretiyle karşılanmıştır

Türkiye Muhasebe Standartları'na (TMS) göre, serefiye hesabına kaydedilen tutar, bu varlığın yararlı ömrü olarak tahmin edilen 5 yıl süresince itfa edilecektir Bu hesaplama, VUK'nun 326. maddesinde serefiyelerle ilgili olarak saptanan 5 yıllık süre ile de uyum içindedir

Buna göre, yıl sonunda amortisman gideri kaydı, aşağıdaki gibi olacaktır

----- 31/12/2001 -----	
Genel Yönetim Giderleri	12,943,650
Serefiye Amortismanı	
Birikmiş Amortismanlar	12,943,650

3.2. Serefiyenin Değerinde Ortaya Çıkan Azalma (Impairment)

Serefiye tutarını belirleyen değişken, sektör ortalamasının üzerindeki getiri oranıdır

Bu oranın gerçekleşenden farklı olması durumunda, serefiye hesabında yer alan tutarın da gerçeği yansıttığını söylemek mümkün olmayacaktır.

Şu halde, gerçekleşen getiri oranının beklenenden, yani % 25’den düşük çıkması halinde serefiye hesabının düzeltilerek, gerçek değerine indirilmesi gerekir.

Konuya, Türkiye Muhasebe Standartları’nın Maddi, Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar konusunun ele alındığı 8 No lu Standardı’nın Geri Kazanılabilir Değer başlıklı 29. maddesinde değinilerek şu görüşlere yer verilmiştir:

"Bir kalemin veya maddi, maddi olmayan duran Varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıkla -

*rın aynı grup kalemlerinin defter değeri, bu değer varlığın geri kazanılabilir değerinden daha az olup olmadığını saptamak için dönemsel olarak gözden geçirilir. Böyle bir azalma söz konusu olduğunda, defter değeri geri kazanılabilir değer aynı düzeyine indirilir. Azalmanın miktarı eğer mevcut ise değerleme fonundan mahsup edilir. Ters durumda bedel gider olarak muhasebeleştirilir."*²¹

Önceki örnek problem yardımıyla bu konuya açıklık getirebiliriz. Hatırlanacağı üzere, serefiyenin ilave edilmesinden sonra, Varlıklar toplamı 584,718,250.- TL’sına yükselmisti. (X) şirketinin 31/12/2001 tarihli bilançosunda, bu değişiklik görülmektedir.

31/12/2002 tarihli yıl sonu bilançosunda ise, Varlıklar toplamı 5 milyar TL azalarak 579,718,250.- TL’sına gerilemiştir. Ancak bu azalma varlıkların – alacak senetleri, tesis, makine ve cihazlar ve demirbaşlar – rayiç değerlerindeki azalmadan kaynaklandığı, bir başka deyişle tam olarak açıklanabildiği için, serefiye değerinde bir değişmeye yol açmayacaktır.

Tablo - 4:

"X" Şirketi Bilançosu	31/12/01	31/12/02	31
Alacak Senetleri	3,500,000	3,000,000	
Ticari Mallar	42,000,000	42,000,000	
Gel. Aylara Ait Giderler	5,500,000	5,500,000	
Binalar	358,000,000	358,000,000	
Tesis, Mak. Ve Cihazlar	77,000,000	75,000,000	
Taşıtlar	23,000,000	23,000,000	
Demirbaşlar	11,000,000	8,500,000	
Serefiye	64,718,250	64,718,250	
Varlıklar Toplamı	584,718,250	579,718,250	
Yab. Kaynaklar			
Satıcılar	2,000,000	2,000,000	
Borç Senetleri	18,000,000	13,000,000	
Sermaye	564,718,250	564,718,250	
Yab. Kaynaklar + Özsermaye	584,718,250	579,718,250	

21 Bkz. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI – 2000, s. 154

Bir an için, 2002 yılı sonu itibariyle 579,718,250TL olarak tespit edilen Varlıklar toplamının gerçekte 550,000,000 TL olduğunu ve bu süre zarfında varlıkların değerlerinde bir değişme olmadığını varsayalım.

Tablo - 5:

"X" Şirketi Bilançosu	3/12/01	31/12/02	31
Alacak Senetleri	3,500,000	3,000,000	
Ticari Mallar	42,000,000	42,000,000	
Gel. Aylara Ait Giderler	5,500,000	5,500,000	
Binalar	358,000,000	358,000,000	
Tesis, Mak. Ve Cihazlar	77,000,000	75,000,000	
Taşıtlar	23,000,000	23,000,000	
Demirbaşlar	11,000,000	8,500,000	
Serefiye	64,718,250	35,000,000	
Varlıklar Toplamı	584,718,250	550,000,000	
Yab. Kaynaklar			
Satıcılar	2,000,000	2,000,000	
Borç Senetleri	18,000,000	13,000,000	
Sermaye	564,718,250	535,000,000	
Yab. Kaynaklar + Özsermaye	584,718,250	550,000,000	

Bu durumda serefiye değerinin, net varlıkların değerlerindeki azalmaya paralel olarak azaltılması (*impairment*) gerekecektir.²²

Bir başka deyişle, serefiye tutarı;

$579,718,250 - 550,000,000 = 29,718,250$
TL azaltılarak 35,000,000 TL olarak belirlenecektir.

Serefiyenin ilgili olduğu ekonomik birimin (*şirket*) değerindeki azalma, serefiyenin değerinin de azalmasına neden olmuştur. Bu, yazının önceki bölümlerinde serefiyenin diğer varlık kalemlerinden farklı olarak bağımsız olmadığı,

yani tek başına bir anlam ifade etmediği, ancak diğer varlık kalemlerine bağlı olarak ortaya çıktığı yönünde ileri sürülen görüşlerle uyum içindedir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, şirketin değerinde ortaya çıkan azalmaların mutlaka serefiye tutarının azaltılmasını gerektirmeyecek oluşudur; şirket değerindeki azalma, tamamiyle varlıkların değerlerindeki azalmadan kaynaklanıyorsa, serefiye hesabında bir değişme yapılmayacak, ancak bunun tersi durumunda şirket değerindeki azalma kadar serefiye tutarı aşağıdaki biçimde düzeltililecektir²³

22 Bkz. FELDMAN, J. S. (2002), s. 6

23 Serefiye değerindeki azalma, şirketin olağan giderleri arasında yer almadığı için, olağandışı giderler arasında yer vermek doğru olacaktır.

----- 31/12/2002 -----	
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	29,718,250
Serefiye	29,718,250

3.3. Negatif Serefiye

Bazen de bir şirket, diğer bir şirketi net varlıklarının kayıtlı değerlerinin altında bir tutar ödeyerek de alabilir. Bu durumda ortaya negatif serefiye çıkabilecektir. Önceki bölümde verdiğimiz örneğe dönersek;

Tablo - 6:

"Y" Şirketi Bilançosu 31 Aralık 2000	31	
Varlıklar	Defter Değeri (Bin TL.)	Rayiç Değer (Bin TL.)
Alacak Senetleri	3,500,000	3,500,000
Ticari Mallar	25,000,000	42,000,000
Gelecek Aylara Ait Giderler	5,500,000	5,500,000
Binalar	150,000,000	358,000,000
Tesis, Makine ve Cihazlar	80,000,000	77,000,000
Taşıtlar	25,000,000	23,000,000
Demirbaşlar	12,000,000	11,000,000
Varlıklar Toplamı	301,000,000	520,000,000
Yabancı Kaynaklar		
Satıcılar	2,000,000	2,000,000
Borç Senetleri	18,000,000	18,000,000
Yabancı Kaynaklar Toplamı	20,000,000	20,000,000
Defter Değerine Göre Net Varlıklar	281,000,000	
Rayiç Değere Göre Net Varlıklar		500,000,000

(X) şirketinin, (Y) şirketini 2001 yılı içinde net varlıklarının rayiç değeri olan 500 milyar TL'sinin altında bir tutara, örneğin 400 milyar TL'sına devraldığını varsayalım.

Bu durumda, aradaki fark olan 100 milyar TL'si negatif serefiye olarak muhasebeleştirilecektir.

Tablo - 7:

Alacak Senetleri	3,500,000
Ticari Mallar	42,000,000
Gelecek Aylara Ait Giderler	5,500,000
Binalar	358,000,000
Tesis, Makine ve Cihazlar	77,000,000
Taşıtlar	23,000,000
Demirbaşlar	11,000,000
Serefiye	100,000,000
Satıcılar	2,000,000
Borç Senetleri	18,000,000
Sermaye	400,000,000

Negatif serefiye, bilançonun pasifinde yer alacaktır. Esasen, bir kazanç unsuru olan negatif serefiye, bilançonun pasifinde, yükümlülükler arasında yer verilmesi yadırganabilir. Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğinde, negatif serefiye bilançonun aktifinde negatif olarak ayrı bir kaleme gösterileceği belirtilmiştir.²⁴

Negatif serefiye itfa süresi Uluslararası Muhasebe Standartları'nda 20 yıl olarak belirlenmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartları'nda ise, negatif serefiye kavramına yer verilmemiştir.

Bununla beraber, pozitif serefiye için öngörülen 5 yıllık amortisman süresinin negatif serefiye için de geçerli olduğu ileri sürülebilir.

Buna göre, 100 milyar TL tutarındaki negatif serefiye için yıllık amortisman gideri 20 milyar TL olacaktır.

----- 31/12/2001 -----	
Negatif Serefiye	20,000,000
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	29,718,250

24 "... kayıtlı değer aleyhine oluşan fark ise negatif serefiye olarak bilançonun aktifinde negatif olarak ayrı bir kaleme gösterilir ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir" (bkz. Konsolide bilançonun düzenlenmesine ilişkin esaslar, Madde 8; SERMAYE PİYASASINDA KONSOLİDE MALİ TABLOLARA VE İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA TEBLİĞ, Seri: XI, No: 21).

Kayıttan görüldüğü gibi, negatif serefiye hesabının borçlandırılması karşılığında Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabı alacaklandırılmıştır. Bunun nedeni, negatif serefiye'nin sıkça karşılaşılan bir kalem olmamasıdır.

4. Sonuç

Bu makalede, Amerikan, Uluslararası ve Türk Muhasebe Standartları içindeki yeri serefiye konusu yönünden örnekler yardımıyla incelenmiştir.

Şirketlerin devralınmasında, devralan şirket tarafından devralınan şirkete (*hissedarları-na*) ödenen bedelin, devralınan şirketin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarından fazla olması durumunda, bu fazlalık serefiye olarak muhasebeleştirilecektir.

Rayiç bedelin belirlenememesi durumunda ise, serefiye hesaplanmasında bilanço kalemlerinin defter değerleri dikkate alınmaktadır.

Serefiyenin diğer duran varlıklardan farklı yönü, bağımsız bir kalem olmayışı, işletmenin bütününe ilgilendirmesidir.

Yüksek tutarlara ulaşan serefiye hesabı, karları olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle şirket sahip ve yöneticilerince arzu edilmeyen bir varlık kalemi olmasının yanı sıra, finans kuruluşları tarafından da şüphe ile karşılanmaktadır.

Serefiye, genel olarak, yararlı ömrü süresince amortisman ayırmak suretiyle itfa edilmektedir. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bir çok ülkede uygulama bu yöndedir.

Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'na göre ise, serefiyelerin amortisman yoluyla itfa edilmesi uygulamasına geçen yıl son verilmiş, bunun yerine; serefiyelerin değerinde ortaya çıkacak azalmanın zarar olarak kaydedilmesi benimsenmiştir.

Uluslararası Muhasebe Standartları'nda ise, serefiye'nin 20 yılı aşmayacak biçimde ve yararlı ömrü süresince amortisman yöntemiyle itfa edilmesi öngörülmüştür.

Uluslararası Muhasebe Standartları'nda öngörülen bu süre, Sermaye Piyasası Kurulu'nun konu ile ilgili Tebliği'nde yer alan amortisman süresi ile aynıdır. Buna göre, ülkemizde Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi kuruluşlar, serefiye hesabını azami 20 yıl içinde amortisman yöntemiyle itfa edebileceklerdir. Öte yandan, bu kanuna tabi olmayan kuruluşlar ise, serefiye hesabını Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu'nda öngörüldüğü biçimde 5 yıl içinde giderleştirebileceklerdir.

KAYNAKÇA

1. AKDOĞAN Nalan., Orhan SEVİLENGÜL (2001), "Türkiye Muhasebe Standartları İle Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması", 11. Baskı, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları 7.
2. BAKER, E. Richard, Valdean C. LEMBKE, Thomas E. KING (1996), "Advanced Financial Accounting", Third Edition, McGraw-Hill, Inc.
3. BERNSTEIN, A. Leopold (1993), "Financial Statement Analysis – Theory, Application, and Interpretation", Fifth Edition IRWIN
4. CATLETT, R. George, Norman O. OLSON (1968), "Accounting for Goodwill": Accounting Research Study No. 10, s. 1 – 95, AICPA, Inc.
5. DELANEY, R. Patrick vd. (2001), "GAAP 2002 – Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles", Wiley & Sons, Inc.
6. EPSTEIN, J. Barry, Abbas Ali MIRZA (2002), "IAS 2002 – Interpretation and Application of International Accounting Standards", John Wiley & Sons, Inc.
7. FELDMAN, J. S. (2002), "Calculating Goodwill Impairment: Valuation Issues Raised by Financial Accounting Statement" (<http://www.bizownerhq.com/about us/Goodwillimpairment>)
8. HUGHES, P. Hugh (1982), "Goodwill In Accounting: A History of the Issues and Problems", Research Monograph No. 80, CBA Business Publishing Division – College of Business Administration Georgia State University, Atlanta, Georgia 30303
9. IQBAL, Zafar M., Trini U. MELCHER, Amin A. ELMALLAH (1997), "International Accounting – A Global Perspective", South-Western College Publishing
10. SERMAYE PİYASASINDAKONSOLİDE MALİ TABLOLARIN VE İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA TEBLİĞ, Seri: XI, No: 21
11. SKOUSEN, K. Fred, Earl, K. STICE, James, D. STICE (1998), "Intermediate Accounting", Edition 13, South-Western College Publishing, Cincinnati, Ohio
12. TÜM VERGİ KANUNLARI, Oluş Yayıncılık Ltd. Şti., Şubat 2000, 2. Basım
13. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI 2000 – 1 Ocak 2000 Tarihi İtibariyle Yürürlükte Olan Türkiye Muhasebe Standartlarının Tam Metni", TMMOB – Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, TMMOB Yayın No: 95, TMMOB Seri No: 2
14. WALKER, T. George (1953), "Why Purchased Goodwill Should Be Amortized on a Systematic Basis", Journal of Accountancy, January 1953, Vol. 95, No. 1, s. 210 – 216

